
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Agama Fernández, Míriam; Gimeno Soria, Xavier, dir. Estratègies d'intervenció en l'educació familiar en el context dels centres oberts. 2014. 40 pag. (847 Grau en Educació infantil)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/123015>

under the terms of the license

Grau d'Educació Infantil

TREBALL DE FI DE GRAU

**Estratègies d'intervenció en
l'educació familiar en el
context dels Centres Oberts.**

ALUMNA: MÍRIAM AGAMA FERNÁNDEZ

Tutor: Xavier Gimeno Soria
Departament de Pedagogia Aplicada–UAB

CURS 2013-2014

<<Acompanyar és "baixar al pou de l'altre", perquè només baixant al pou de l'altre podrem veure les coses des del seu punt de vista, adonar-nos del que significa per a ell la seva situació. No es pot acompanyar des de la barrera, cal mullar-se, cal implicar-se obertament. Ens trobem navegant dins el mateix vaixell, embarcats en un mateix projecte.>>

Bermejo, J.C. (1998)

ÍNDEX

1. Presentació	Pàg. 4
2. Introducció	Pàg. 6
3. Objectiu del Treball	Pàg. 7
4. Serveis d'atenció a la infància	Pàg. 8
5. Els Centres Oberts	Pàg. 11
6. Descripció dels Centres Oberts analitzats	Pàg. 13
6.1. Centre Obert Els Salesians	Pàg. 13
6.1.1. Identificació del centre	Pàg. 13
6.1.2. Orígens	Pàg. 13
6.1.3. Recursos humans: usuaris i educadors	Pàg. 14
6.1.4. Tipologia de famílies	Pàg. 15
6.1.5. Organització de l'espai	Pàg. 15
6.1.6. Programació i activitats	Pàg. 16
6.1.7. Organització diària del servei	Pàg. 16
6.2. Centre Obert Infantil l'Esquirol	Pàg. 17
6.2.1. Identificació del centre	Pàg. 17
6.2.2. Orígens	Pàg. 17
6.2.3. Recursos humans: usuaris i educadors	Pàg. 18
6.2.4. Tipologia de famílies	Pàg. 19
6.2.5. Organització de l'espai	Pàg. 19
6.2.6. Programació i activitats	Pàg. 20
6.2.7. Organització diària del servei	Pàg. 20

7.	Criteris de classificació de les estratègies d'intervencions	Pàg. 21
8.	Indicadors de qualitat dels serveis	Pàg. 23
9.	Anàlisi	Pàg. 25
9.1.	Anàlisi global	Pàg. 25
9.2.	Anàlisi de les característiques dels Centres Oberts	Pàg. 30
10.	Conclusions	Pàg. 33
11.	Consideracions finals	Pàg. 35
12.	Referències bibliogràfiques	Pàg. 37
13.	Annex	Pàg. 38
13.1.	Catàleg d'intervenció en educació familiar	
13.2.	Base de dades	

1. PRESENTACIÓ

L'atenció, la cura i l'educació dels infants és el repte i l'objectiu professional que em proposo aconseguir durant la meva trajectòria com a mestra d'educació infantil, però també com a mare que sóc d'una nena 5 anys i un nen 29 mesos d'edat, coneixent que és una tasca complexa, repleta de sorpreses i, per aquest motiu, una comesa del tot engrescadora i gratificant. A més, considero la infantessa com l'etapa més significativa de la vida, fent-la valuosa, competent i autèntica. Un període vital que cal curullar de confiança, de seguretat, d'afecte, de temps i d'oportunitats d'aprenentatge, sempre respectant els drets dels infants.

Cal tenir en compte també, que els infants estan vinculats directament amb el seu entorn més proper, la seva família i, per tant, no es pot deslligar el nen o la nena del nucli familiar al qual pertany. Per aquesta precisa raó, vaig determinar realitzar un Treball de Fi de Grau relacionat amb el principal referent que tindran, de forma indefugible, els infants amb els que treballaré en un futur pròxim com educadora. Concretament, aquest treball se centra en la realització d'una una recerca de les Estratègies d'intervenció en l'educació familiar en el context dels Centres Oberts, d'aquí el seu títol.

Així doncs, el contingut d'aquest document s'estructura en diferents parts. En primer lloc, plasma la contextualització del marc teòric i els antecedents dels serveis a la infància i les seves característiques. Seguidament, contextualitza els dos centres analitzats, el Centre Obert dels Salesians del municipi de Mataró i el Centre Infantil l'Esquirol d'Argentona. També hi ha un apartat que mostra els criteris de classificació de les estratègies d'intervenció amb famílies i l'anàlisi qualitatiu dels centres, acabant amb unes conclusions i les consideracions finals. I per concloure amb el contingut, és primordial agregar que en l'apartat dels annexos es troba el catàleg d'estratègies d'intervenció amb famílies que entre les diferents alumnes, d'aquest curs i del curs passat, hem confeccionat. Un catàleg que a dia d'avui encara està inacabat, ja que manquen serveis d'atenció a la infància i, per tant, falten també les seves intervencions amb famílies.

Per finalitzar aquesta presentació, desitjo apuntar que aquest treball ha estat possible gràcies a la col·laboració dels professionals que treballen en els serveis triats, especialment per l'atenció i la participació de la Lídia del Centre Obert dels Salesians, i de l'Andrea i la Cristina del Centre Infantil l'Esquirol. Però també gràcies a la paciència i el recolzament del meu entorn més proper, els meus familiars i les meves amistats, que sempre han estat al meu costat donant-me forces i suport per continuar dia a dia, persones tant importants per a mi que no vull deslligar-me mai d'elles. Evidentment, vull agrair també l'acompanyament i l'excel·lent tutorització del Doctor Xavier Gimeno, sense deixar de banda a les alumnes del curs anterior que ens han deixat d'herència un catàleg d'intervencions a nivell familiar. I per últim, gràcies a la complicitat, al debat i les reflexions de les companyes amb les que he tingut el plaer de viure unes de les darreres experiències que marquen el fi de l'inici. És a dir, el fi del grau i l'inici d'una novella mestra d'educació infantil.

Gràcies de tot cor a totes les persones que s'han implicat d'una forma o una altra en l'elaboració d'aquest Treball de Fi de Grau. Gràcies infinites a tots i totes!

2. INTRODUCCIÓ

El desenvolupament dels infants durant els primers anys de vida és determinant per un adient desplegament de les seves capacitats i per la constitució de la pròpia personalitat. Tots som, d'una forma més o menys clandestina, l'infant que un dia vàrem ser. Un infant que ha fet una evolució madurativa de forma inevitable i ha adquirit una personalitat única per les experiències que ens ha tocat viure durant la infantesa, essent aquesta una conseqüència pedagògica que deixa una gran petja en com som cadascú de nosaltres durant l'etapa de l'adolescència i l'adulthood. Per tant, els infants forgen la seva individualitat a partir de les vivències, que principalment, es donen en el seu àmbit familiar. Unes experiències que determinen les condicions reals de la vida de cada infant, la qual està clarament condicionada a la cultura i els valors propis de cada família.

Davant dels diferents contextos, la gran diversitat humana, els problemes socials actuals, els diversos ritmes i estils de vida, podem al·legar que vivim en un món força complex, provocant que cada vegada més les famílies necessitin compatibilitzar la vida familiar i la cura i l'educació dels més petits amb els diferents serveis d'atenció a la infància. Però quina tipologia de serveis d'educació infantil hi trobem? Quins objectius és plantegen? Quina és la seva funció? I les seves característiques? Quines necessitats i demandes han d'adobar aquests serveis? Les necessitats dels infants o de les seves famílies?

Per totes aquestes qüestions i els motius exposats anteriorment, és fa del tot necessari fer una breu presentació sobre els serveis d'atenció a la infància, la qual trobareu en el següent punt. D'aquesta forma podrem conèixer a grans trets la instauració dels serveis en l'educació infantil, la relació que aquests han d'establir amb les famílies i, inclús, conèixer les seves característiques principals. Així posteriorment, ens podrem centrar únicament en el servei que ocupa aquest treball, és a dir, el servei d'atenció a la infància anomenat els Centres Oberts.

3. OBJECTIU DEL TREBALL

El principal objectiu d'aquest Treball de Fi de Grau és realitzar una base de dades de les diferents d'estratègies d'intervenció en els processos socioeducatius d'acompanyament a les famílies. Un inventari d'estratègies que es construeix mitjançant un treball d'investigació de les diferents tipologia de serveis de la infància, creant així un catàleg d'estratègies conjunt per part de les diferents alumnes que estan finalitzant el Grau d'Educació Infantil. Una tasca de recerca que anirà augmentant any rere any i, per tant, s'anirà construint de mica en mica.

Per acomplir de forma acurada l'objectiu exposat en aquest treball he efectuat una recerca bibliogràfica sobre les tipologies de servei a la infància i, a més, he procurat immersir-me en el dia a dia d'un servei concret, en el context dels Centres Oberts, per així conèixer la dinàmica d'aquest, l'organització del centre i dels recursos humans que intervenen. Una immersió que permet observar al màxim per detectar i identificar les diferents estratègies d'intervenció amb famílies en els Centres Oberts.

Una vegada detectades les distintes estratègies d'intervenció d'educació amb famílies en els Centres Oberts triats, Centre Obert dels Salesians i Centre Obert l'Esquirol, es realitza un anàlisi qualitatiu de les estratègies d'intervenció amb famílies d'ambdós institucions.

En definitiva, amb la creació d'aquest treball i el de les meves companyes continuem ampliant el catàleg d'estratègies d'intervenció amb famílies que ja havien iniciat altres alumnes durant el curs passat (2012-2013). Un catàleg que en l'actualitat (juny de 2014) estarà format per diferents serveis a la infància: CDIAP, Escoles Lliures, Espais Familiars, Museus, Centres Oberts, Aules hospitalàries i un servei d'infància situat en la ciutat Bolonya, *Centro per i bambini e genitori*, el qual s'anomena *Salotto delle Fiabe*.

4. SERVEIS D'ATENCIÓ A LA INFÀNCIA

L'educació infantil forma part de la nostra societat des de què existeix l'espècie humana, però aquesta no sempre s'ha apreciat i valorat de la mateixa forma, ja que fins a finals del segle XVIII i principis del XIX no es varen crear les primeres institucions especialitzades i adreçades als infants més petits amb un tarannà educatiu definit. Unes institucions que varen sorgir gràcies a les noves teories i pràctiques educatives de pensadors renovadors de l'Escola Nova, especialment per l'obra de Maria Montessori, entre d'altres pedagogs.

Des de les hores han sorgit diversitat de teories i pràctiques educatives i, a més, s'han creat diferents tipologia de servei d'atenció a la infància, els quals han evolucionat, transformat i adaptat a la conjuntura social, econòmica i cultural de cada moment. Així doncs, com indica Àngel, C. (2004), *“la infància està plenament immersa en les grans transformacions que afecten al món actual, com són els canvis demogràfics, econòmics, tecnològics, culturals i educatius, entre d'altres, que incideixen extraordinàriament en la vida de les famílies”*. Una conjuntura social que convida a moltes famílies a plantejar-se l'atenció dels infants de forma compartida amb els diferents serveis educatius d'atenció a la infància (Escoles Bressol, Llars d'infants, Parvulari, Espais Familiars, CDIAP, Aules hospitalàries, Esplai, Centre Obert, Biblioteca, Museus, etc.), els quals formen un sistema ampli que dona resposta a les necessitats fisiològiques i de desenvolupament, socials i educatives dels infants de 0-6 anys. Una cura que no deixa de banda l'educació familiar la qual és domèstica i espontània, sinó una atenció que la complementa i l'enriqueix, fent que pares, mares i professionals treballin de forma conjunta i coordinada en el procés educatiu del nen o la nena i l'acompanyin en el seu desenvolupament integral i en la construcció dels seus aprenentatges.

Per tant, tenint en compte el gran i divers vano de serveis centrats en la infància, els professionals que hi treballen en aquests i el principal referent dels infants, la seva família, hem d'aclamar que tenim un compromís d'atenció, de cura i d'educació envers l'infant de forma compartida (professional-família). Per aquesta raó, és primordial que

els educadors mantinguin un contacte continu i directe amb les famílies i coneguin els estils de vida parentals de cada usuari, tenint present que *“Enseñantes y padres, en definitiva, tienen que orientar cada vez más su relación hacia la perspectiva de la cooperación y de la corresponsabilidad”*(Pourtois, Desmet i Nimal, 2000), ja que:

La escuela infantil y la familia se influyen mutuamente; los educadores forman parte de un sistema complejo y su acción educativa será tanto más eficaz cuanto más capacitados estén para interpretar el comportamiento del niño dentro del sistema familiar al que pertenece. Por eso, la relación con las familias no es solo un accesorio, aunque sea importante, que hay que sumar al trabajo educativo, sino que es la parte más relevante de todo proyecto al servicio de los niños pequeños, cuyo desarrollo no puede ser acompañado de forma eficaz si no se tiene en cuenta el contexto relacional primario en el que se ven envueltos. (Galardini, 2003 b:160)

A més, Catarsi, E. (2011) expressa la idea que la relació que s'estableix entre ensenyants i pares determina el desenvolupament global de l'infant i el posterior èxit escolar, afirmant que es del tot requerit clarificar les responsabilitats específiques dels dos referents de la vida educativa i, per això al·lega que:

Los padres no deben pretender tomar decisiones sobre las estrategias didácticas que son terreno exclusivo de los enseñantes. Estos últimos, en cambio, tienen que ser conscientes de que el éxito escolar de sus discípulos deriva también del ambiente social de procedencia y que, por tanto, es necesario tener una relación constante con las familias para obtener información que permita conocer mejor a cada niño. (Catarsi, E. 2011, p.130)

Per altra banda, segons Àngel, C. (1994) és important apuntar que els diferents serveis d'atenció a la infància han de posseir unes característiques que sempre hem de tenir presents: multifuncionalitat, integració i diversitat. És a dir, han de ser institucions flexibles per donar servei als infants i les famílies. També han de ser gratuïts o econòmicament accessibles per facilitar l'ingrés a tothom indistintament de la seva posició econòmica, potenciant a la vegada una igualtat d'accés. No podem oblidar

tampoc que han de ser multifuncionals, oferint un servei educatiu, social, sanitari, etc. A més, han de concedir un cert grau de qualitat amb la finalitat de fer eficaç el desenvolupament i l'aprenentatge dels infants. De la mateixa manera, que han de tenir la capacitat d'integrar actuacions coordinades i en xarxa amb els diferents àmbits d'actuació (Educació, Benestar Social, Justícia, etc.). I, per últim, s'ha de procurar fomentar la diversitat de serveis.

És important destacar que, la Federació d'entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i l'Adolescència (2012) informa que, en l'actualitat hi ha gran diversitat de serveis educatius, però no tots s'ajusten a les necessitats dels infants i adolescents, especialment a les problemàtiques que evidències alguns d'aquests, problemes d'integració, d'inclusió i de socialització. Per tant, moltes de les institucions educatives sovint se senten limitades i no poden realitzar un treball d'acompanyament i d'atenció a la immensa diversitat de necessitats que presenta el món de la infància i l'adolescència en l'actualitat. Per tot això, els Centres Oberts representen una opció que possibilita els processos d'integració, d'inclusió i socialització, principalment quan hi ha una situació de risc social.

Per finalitzar addicionaré el pensament que declara Catarsi, E. (2011), el qual indica que les diferents tipologies serveis d'atenció a la infància compareixen en el present com un context d'educació familiar per a pares i mares i, per tant, els Centres Oberts també és un d'aquests contextos educatius.

5. ELS CENTRES OBERTS

Els Centres Oberts és una tipologia de servei d'atenció a la infància que du a terme una acció socioeducativa. En la seva acció preveu la detecció, la prevenció i la integració dels infants, adolescents i joves en situació de risc social, ja sigui per desemparament, risc econòmic familiar i/o en risc socioambiental.

Segons el Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya el servei de Centre Obert és un:

Servei diürn preventiu, fora de l'horari escolar, que dona suport, estimula i potencia l'estructuració i el desenvolupament de la personalitat, la socialització, l'adquisició d'aprenentatges bàsics i l'esbarjo, i compensa les deficiències socioeducatives de les persones ateses mitjançant el treball individualitzat, el grupal, la família, el treball en xarxa i amb la comunitat. (Departament de Benestar Social i Família)

L'objectiu d'aquest tipus de servei és proporcionar atenció a aquells infants, adolescents i joves fins els 18 anys que, prioritàriament, es troben en situació de risc social o de desemparament, però que posseeixen encara la capacitat de modificar aquesta conjuntura, sense la necessitat d'haver de deixar el propi entorn. Per tant, un servei que intenta afavorir el desenvolupament personal de l'usuari, la seva integració social i, inclús, l'adquisició d'aprenentatges, prevenint i defugint del deteriorament de les situacions de risc i compensant les possibles mancances socials. Així doncs, per aconseguir l'objectiu d'aquest servei les funcions principals que ha de realitzar el Centre Obert són, en primer lloc, prestar un servei d'intervenció socioeducativa no residencial per a menors d'edat, subministrant-los acollida i convivència, a la vegada que s'ofereix una atenció individualitzada i grupal. En segon lloc, els centres han de derivar i integrar als usuaris a recursos normalitzats de la comunitat i, per últim, s'ha de realitzar una coordinació idònia amb els serveis d'atenció social per treballar a nivell familiar.

És important especificar, que el treball que es duu a terme en el Centre Obert s'estructura a partir d'un projecte educatiu que va en consonància amb el territori on

se situa, la seva història, les necessitats socials de cada moment i, principalment se centra, en les necessitats dels infants i/o adolescents a qui va adreçat, essent aquest un projecte que potencia la inclusió social dels usuaris atesos i oferint-los un espai on desenvolupar diversitat d'activitats: d'expressió artística i corporal, l'aula de reforç escolar, activitats esportives, jocs, relació amb l'entorn proper i la natura, etc., treballant per afavorir, també, el desenvolupament global, harmònic i integral dels infants.

Els Centres Oberts tenen un espai assignat per llei dintre del Sistema Català de Serveis Socials. Legislatura que defineixen les funcions i l'operativitat del servei:

- Llei 4/1994, de 20 d'abril, d'administració institucional, de descentralització, de desconcentració i de coordinació del Sistema Català de Serveis Socials (DOGC 1890, de 29.4.1994).
- El Decret 284/1996 de regulació del Sistema Català de Serveis Socials, actualitza les condicions funcionals i la tipologia de serveis i establiments socials. Fent una definició dels Centres Oberts i establint quina hauria de ser la composició de l'equip educatiu, així com la ràtio educativa.
- El Decret 27/2003 de l'Atenció Social Primària, reajusta la definició de Centres Oberts, i manté la ràtio del decret 284/1996.
- Llei 12/2007, d'11 octubre, de Serveis Socials de Catalunya. Llei que permet implementar a Catalunya un model d'atenció on els serveis socials de la xarxa pública esdevenen un dret subjectiu de la persona beneficiària i existeix l'obligatorietat de resposta per part de l'Administració.
- Llei 14/2010, 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència.

6. ELS CENTRES OBERTS ANALITZATS

6.1. CENTRE OBERT ELS SALESIANS

6.1.1. Identificació del centre

Nom del Centre	CENTRE OBERT ELS SALESIANS
Any de creació	1992
Adreça	Avinguda Puig i Cadafalch, 80 Mataró C.P. 08303 (Barcelona)
Tipus de servei	Centre Obert
Gestió	Entitat d'iniciativa privada

6.1.2. Orígens

El Centre Obert Els Salesians va néixer l'any 1984 amb la constitució de l'Esplai La Baldufa, el qual va emergir per donar resposta a les necessitats de la població infantil i juvenil del barri de Cerdanyola en aquell moment. Oferint, així, un espai on els infants i adolescents poguessin gaudir d'activitats de temps lliure.

Posteriorment, amb la consolidació d'aquest esplai, al 1990 s'impulsaren noves iniciatives com l'oferta d'activitats d'estiu durant el més de juliol, el qual s'anomenava El Centre juvenil Boomerang i anava dirigit a joves d'entre 14 a 18 anys.

Tot aquest moviment d'educació en el lleure requeria una estructura sòlida dins el marc de l'obra salesiana de Mataró. Per aquest motiu, es va crear l'Associació Juvenil Boomerang amb l'aprovació dels estatuts i la inscripció en el Registre d'Associacions el març del 1991. Un any més tard s'amplien els serveis de dues formes diferents. La primera iniciativa va ser el naixement d'un esplai per donar resposta a les necessitats socials i lúdiques dels infants del barri de La Llàntia, ja que en aquest veïnat no hi havia cap tipus de servei de cara als infants i adolescents. Aquest es va anomenar l'Esplai "Aladí-La Llàntia". Mentre que la segona iniciativa va ser la creació del Centre Obert Salesians. La justificació per oferir aquest tipus de servei es va donar bàsicament per la

detecció d'una problemàtica concreta dels infants i adolescents del veïnat, problemes de drogodependència i de joves en el carrer. Així doncs, amb aquest servei es pretenia aportar un espai de convivència de caire preventiu i educatiu.

Finalment, l'any 2001 el veïnat de Cerdanyola pateix un augment considerable de població immigrada d'altres països, especialment del Marroc, Gàmbia i Senegal. Per aquest fet, els Salesians Sant Jordi de Mataró es planteja impulsar un pla d'intervenció amb població immigrada des de la presència salesiana de Mataró. El primer pas per dur a terme aquest pla va ser duplicar la capacitat del Centre Obert, passant de 24 a 48 places i creant dues seccions diferents, la d'infants i la d'adolescents. A més, apareix un nou projecte, l'aula d'estudi, amb una capacitat incipient de 12 places, però veloçment es van ampliar fins a 24 per tal de atendre tant els infants de primària com a joves de secundària.

6.1.3. Recursos humans: usuaris i educadors.

L'edat dels usuaris del Centre Obert dels Salesians és molt àmplia, ja que acull a nens i nenes des de parvulari fins a 4t d'Educació Secundària Obligatoria (ESO). Per aquest ampli vano d'edats, el centre va decidir dividir als usuaris en dues seccions diferents, la d'infants i la d'adolescents, les quals s'especifica seguidament:

- La secció d'infants, és aquella que acull a nens i nenes de parvulari fins a 6è d'educació primària, i té una capacitat màxima de 24 places, de les quals 12 són per a infants de seguiment obligatòriament.
- La secció d'adolescents, acull a nois i noies que en l'actualitat estan cursant des de 1r fins a 4t d'Educació Secundària Obligatoria (ESO). La seva capacitat també és de 24 places, amb 12 de seguiment obligatòriament.

Per tant, la ràtio educativa d'aquest servei és de 48 places en total.

El nombre de professionals que treballen en el Centre Obert està regulat pel Decret 27/2003, de 21 de gener, de l'atenció social primària, del Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, pàg. 2066, Annex 2, punt 6, el qual indica que la ràtio d'educador social/usuari i integrador/monitor de temps lliure/usuari no serà inferior a 0,2, 2 professionals per cada 20 usuaris. Podent disposar també d'altres professionals

col·laboradors. A més, per altra banda, el Decret 142/2010 d'11 d'octubre, pel qual s'aprova la Cartera de Serveis Socials 2010-2011 marca 1 director/a-coordinador/a, ràtio no inferior a 0,2: 2 educadors/ores socials o 1 educador/a social i 1 integrador/a social per cada 20 usuaris. Es pot disposar de monitors/ores de temps lliure per activitats específicament lúdiques i de suport.

Així doncs, tenint en compte la legislatura, el centre disposa de sis educadors els quals es distribueixen de la següent manera:

- La Heidi: educador del grup dels petits.
- La Clara: educadora del grup dels mitjans.
- La Lídia: educadora del grup de grans i que a la vegada és la Coordinadora del Centre.
- En Pipo: educador del grup d'impuls (adolescents de 3r i 4r ESO)

A més, gestionen l'aula d'estudi l'Anna i la Maria per a usuaris de primària i secundària (4t, 5è, 6è i ESO).

En definitiva, el servei disposa de quatre professionals que gestionen el Centre Obert i dues més que formen part de l'aula d'estudis, un total de vuit educadors i educadores.

6.1.4. Tipologia de famílies

En els darrers anys les famílies usuàries del Centre Obert mostren un perfil de situació de risc social que les caracteritzen per diferents circumstàncies: drogodependència, violència de gènere, situacions laborals precàries, atur, problemàtiques econòmiques, immigrants, etc.

Cal esmentar, que aquest curs hi ha un percentatge molt elevat d'usuaris provinents de famílies immigrades, concretament la majoria dels usuaris són de procedència Marroquina, seguit dels Gambians i Senegalesos. També hi trobem infants i adolescents d'origen xinés i de diversos països de Sud-Amèrica i un minoria d'autòctons. Tenint totes aquestes famílies un nivell acadèmic molt baix i, inclús, algunes són analfabetes.

6.1.5. Organització de l'espai

El Centre Obert dels Salesians s'ubica físicament en l'edifici de l'Escola dels Salesians de Mataró. Per tant, l'espai del qual disposa el servei és molt ampli, ja que no només fan ús del propi Centre Obert, sinó que en ocasions utilitzen espais de l'escola. Cal dir però, que els espais propis del Centre Obert són els següents: l'aula d'estudi, quatre aules, sala de jocs on hi ha bitllar, futbolins i jocs de taula, despatx de coordinació, sala d'educadors, pati, cuina i sala d'ordinadors.

6.1.6. Programació i activitats

La programació del Centre Obert es dissenya pensant en els usuaris que conformen cada curs. Per tant, anualment s'ha de fer una revisió i modificació de la programació, tenint en compte els usuaris, les seves necessitats i els seus interessos. Tot i aquest aspecte, la programació educativa està relacionada amb els hàbits bàsics (higiene, alimentació,...), els hàbits d'estudi, reforç escolar, els diferents tipus de jocs, l'esport, l'oci, les sortides de convivència i de cap de setmana, educació en valors, les dinàmiques de grup, tallers manipulatius, entre d'altres.

6.1.7. Organització diària del servei

L'estructura diària del servei és la que s'especifica en la taula següent:

	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
17 a 17:30 h	Acollida				
17:30 a 18:30h	Reforç				Activitat especial
18:30 a 20:00h	Programes educatius				Tutoria assemblea

6.2. CENTRE OBERT INFANTIL L'ESQUIROL

6.2.1. Identificació del centre

Nom del Centre	CENTRE OBERT INFANTIL L'ESQUIROL
Número de registre	S02531
Any de creació	1994
Adreça	Av. Mediterrani Edifici de les Antigues Escoles de Sant Miquel del Cros Argentona C.P. 08310 (Barcelona)
Tipus de servei	Centre Obert
Gestió	Entitat d'iniciativa pública per part de l'Ajuntament d'Argentona.

6.2.2. Orígens

El servei de Centre Obert del municipi d'Argentona anomenat en l'actualitat Centre Infantil l'Esquirol va obrir les seves portes l'any 1994. El projecte d'aquest servei va sorgir gràcies a la iniciativa de la Regidoria de Benestar Social de l'Ajuntament del mateix municipi l'any 1992, amb un projecte que es trobava emmarcat dins el Pla General de Serveis Socials.

En el Pla General de Serveis Socials es prioritzava la intervenció en el sector de la població infantil, realçant especialment la conjuntura de risc social d'un notable percentatge de famílies residents en el veïnat de Sant Miquel del Cros. Un barri que fou construït en la dècada dels anys 60 i 70, a la perifèria del nucli urbà. Aquest és un indret residencial que acull una població d'uns 900 habitants aproximadament, el qual està situat a prop de la Riera d'Argentona, rodejat per dues autopistes, l'AP-7 i C-32, i per dos polígons industrials. A més, geogràficament es troba en el límit del terme municipal d'Argentona i confronta amb els termes de Cabrera de Mar i Mataró. Per tant, la segregació física del barri respecte del centre urbà li atorga uns atributs diferents en comparació amb altres sectors del municipi.

Actualment els motius pels quals s'entén la necessitat del servei de Centre Obert a Argentona i més específicament al barri de Sant Miquel del Cros són varis:

- Factors urbanístics: Aïllament geogràfic de 3'7 km del nucli d'Argentona, manca de serveis i recursos en el veïnat.
- Factors socials: Alt fracàs escolar, població general amb baix nivell acadèmic, problemes relacionats amb drogodependències, dificultats en els rols parentals, etc.
- Factors econòmics: Alt índex d'atur, economia submergida, etc.

Els diferents factors explicats anteriorment demostren la situació de desavantatge social d'aquesta zona. Per aquest motiu, des de la Regidoria de Benestar Social es va considerar necessària fer una intervenció socioeducativa amb els nens i nenes i les seves famílies mitjançant el servei de Centre Obert.

6.2.3. Recursos humans: usuaris i educadors.

Els usuaris del Centre Obert Infantil l'Esquirol està format per un total de 20 nens i nenes d'edats compreses entre 4 i 12 anys, els quals són veïns del municipi d'Argentona. Cal mencionar també, que de forma excepcional s'accepta l'accés al servei infants de 3 anys, però han de ser sempre casos de greu risc social derivats de la Regidoria de Serveis Socials del propi ajuntament.

La repartició per grups va en funció dels nens i nenes inscrits durant cada curs, però en general es distribueix de la següent forma:

- Grup de petits: De 4 a 6 anys (10 places).
- Grup de grans: De 7 a 12 anys (10 places).

A l'igual que el Centre Obert anterior, els educadors que formen part d'aquest servei estan regulats per la legislatura catalana, concretament pel Decret 27/2003, de 21 de gener, de l'atenció social primària, publicat en Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, pàg. 2066, Annex 2, punt 6. Per tant, acomplint amb els decrets esmentats, el número de places estarà limitat pels professionals que hi siguin en cada moment.

Així doncs, en l'actualitat el personal que treballa en el servei són dos educadores: una

Diplomada en Educació Social, la qual realitza també la tasca de coordinació del centre, i una Monitora de temps de lleure que a la vegada és Tècnica d'Educació Infantil.

6.2.4. Tipologia de famílies

El perfil de les famílies que configuren el Centre Obert és molt divers. Per una banda, trobem famílies que mostren risc social per diferents circumstàncies: immigrants, economia precària, nivell d'estudis baix i analfabets i, per tant, aquestes són famílies derivades des de la Regidoria de Serveis Socials de l'Ajuntament d'Argentona. Per altra banda, es detecta una majoria de les famílies usuàries que no mostren risc d'exclusió social, essent principalment famílies de classe treballadora.

En definitiva, en els darrers anys i actualment la majoria de les famílies matriculades en el Centre Infantil l'Esquirol d'Argentona són usuàries de forma voluntària amb la finalitat de gaudir de la programació educativa d'aquest, i només una minoria són famílies derivades de Serveis Socials.

6.2.5. Organització de l'espai

El Centre Infantil l'Esquirol d' Argentona està situat geogràficament en el Veïnat de Sant Miquel del Cros, concretament en l'edifici de les antigues escoles d'aquest barri, el qual disposa dels següents espais:

- Aula Ordinadors i de jocs de taula: Espai on hi ha ordinadors amb connexió a internet, amb jocs didàctics i educatius i una secció amb varietat de jocs de taula.
- Aula de Ludoteca - Biblioteca: Espai on hi ha jocs simbòlics, jocs de taula, de construcció, racó de disfresses, etc. L'aula es troba dividida per una cortina i disposa d'una secció de lectura on es poden trobar llibres de consulta, infantils i contes.
- Aula Taller: És l'espai on es realitzen tallers i manualitats. A més, serveix de magatzem, ja que majoritàriament és en aquesta zona on es guarda el material.
- Sala distribuïdor: Espai polivalent. Pati de sorra: És troba en la part exterior del servei.
- Despatx: És l'espai on es fan les entrevistes, reunions d'equip i de treball.
- Cuina: Es realitzen tallers de cuina.

- Zona esportiva: El centre Obert està tocant a la zona del Veïnat del Cros. Per tant, aquest també és un indret que fan servir per realitzar activitats d'aquest caire.
- Bosc: Cal dir també, que aquest Centre Obert es troba en un espai boscós, la qual cosa facilita les sortides i l'accés a la muntanya a la natura.

6.2.6. Programació i activitats

La programació dissenyada pel Centre Obert es realitza cada curs i, a l'igual que l'anterior centre, és programa a partir de les peculiaritats del grup i de les necessitats i els interessos dels infants, creant un programa d'activitats adaptat al grup d'usuaris.

Les intervencions que recull la programació anual estan pensades per treballar l'educació activa, compensadora, integral i en valors, desenvolupant activitats relacionades amb la salut i el benestar, el medi ambient, esport i psicomotricitat, espais de treball cooperatiu, sessions d'informàtica, dinàmiques grupals, sortides de coneixement de l'entorn, colònies, diversitat de jocs, manualitats i tallers, activitats amb famílies i obertes al municipi.

6.2.7. Organització diària del servei

L'estructura diària del servei és la que s'especifica en la taula següent:

	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
17 a 17:30 h	Acollida i berenar				
17:30 a 18:00h	Reforç escolar i joc/activitat lliure				
18:00 a 19:30h	Programació educativa				

8. CRITERIS DE CLASSIFICACIÓ DE LES ESTRATÈGIES D'INTERVENCIONS

Els criteris per fer la classificació de les estratègies d'intervencions amb les famílies en els dos Centres Oberts analitzats, són els mateixos ítems que es van fer servir en el curs anterior (2012-2013) durant el Treball de fi de Grau sobre Educació familiar: Estratègies d'intervenció. Criteris de classificació que van elaborar les pròpies alumnes que realitzaven aquest tipus de treball, concretament, la Cristina Reche, la Joana Marquilles i la Núria Quirante, les quals estaven tutoritzades pel mateix tutor que aquest treball, el Doctor Xavier Gimeno Soria del Departament de Pedagogia Aplicada de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Així doncs, a partir d'aquests criteris de classificació per a les intervencions amb famílies recollides en el serveis educatiu que ens ocupa, els serveis d'infància de Centres Oberts, s'ha creat una base de dades amb el programa de Microsoft Office Access, en la qual es poden consultar pels distints criteris.

Els criteris de classificació són els següents:		
Criteri 1	Temàtica de les intervencions	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Estructurals: intervencions que tenen relació amb aspectes de planificació del servei i intervencions pràctiques. ✓ Psicopedagògiques: intervencions de caràcter pedagògic i psicològic, sobre el procés d'aprenentatge de les persones, i el que es tracta té a veure amb el propi grup. ✓ Socioeducatives: intervencions que tenen relació i repercussió més enllà del propi grup. Té relació amb la transformació social en algun nivell. Per exemple, les jornades de portes obertes.
Criteri 2	Agents implicats	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Familiars ✓ Familiars i professionals ✓ Familiars, infants i professionals

Criteri 3	Tipus d'atenció	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Atenció individualitzada: intervenció d'un o més professionals amb una família (pot ser familiars només o també amb infants). ✓ Atenció col·lectiva: intervenció d'un o més professionals amb més d'una família (pot ser familiars només o també amb infants).
Criteri 4	Temporalitat	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Diària ✓ Setmanal ✓ Quinzenal ✓ Mensual ✓ Trimestral ✓ Semestral ✓ Anual ✓ Una única vegada ✓ Segons demanda: de temporalitat variable, segons ho demanin tant les famílies com les professionals.
Criteri 5	Localització	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Interior específica: sala interior destinada especialment a fer l'activitat, que sempre es realitza en el mateix espai. ✓ Interior inespecífica: activitat que es realitza a l'interior del centre indistintament de l'espai. Sense espai concret. Variable. ✓ Exterior: espai a la part de fora del centre, que pertany al centre, com el pati. ✓ Fora del centre: espai no corresponent al centre.
Criteri 6	Mitjans per comunicar-se	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Presencial: comunicació en persona. ✓ On-line: per correu electrònic. ✓ Telèfon: per telèfon fix o mòbil. ✓ Difusió: taulells informatius, publicitat, pòsters...

9. INDICADORS DE QUALITAT DELS SERVEIS

La qualitat dels serveis no es fixa només en una oferta àmplia d'aquests, sinó en el fet que les institucions tinguin les qualitats necessàries. Tal i com destaca Àngel, C. (2004) és imprescindible que els centres prestin un servei de qualitat per fer eficaç el desenvolupament global i els aprenentatges de l'infant.

Per fer un anàlisi acurat de les diferents tipologies de serveis, la Xarxa d'Atenció a la infància va realitzar un estudi anomenat *Qualitat en els Serveis per a la Infància* (1996), el qual proposava 40 indicadors per fer una avaluació idònia. Ítems que es classifiquen en els següents blocs de continguts:

- Accés
- Entorn
- Activitats d'aprenentatge
- Relacions
- Opinions dels pares
- La comunitat
- Valoració de la diversitat
- Avaluació dels infants
- Distribució dels costos o la coherència.

Un conjunt d'indicadors útils que permeten fer una avaluació de la qualitat de molts serveis d'atenció als més petits i fabricar propostes d'intervenció i millora.

Per altra banda, trobem l'exemplar de Zabalza, M. (2006), *Diez aspectos clave para una educación infantil de calidad*. Un llibre que també ofereix deu ítems per analitzar la qualitat dels diferents tipus de serveis:

1. Organització de l'espai.
2. Equilibri entre iniciativa infantil i el disseny de la programació.
3. Atenció privilegiada als aspectes emocionals.
4. Ús d'un llenguatge enriquit.

5. Diversitat d'activitats per abordar els diferents ritmes de desenvolupament i les diverses capacitats.
6. Rutines estables.
7. Materials diversos i polivalents.
8. Atenció individualitzada.
9. Avaluació i seguiment.
10. Treball amb les famílies i l'entorn.

Tot i que considero que les dues propostes, tant la de la Xarxa d'Atenció a la infància (1996) com la que fa Zabalza, M.(2006), són interessants i vàlides per analitzar els diferents serveis, sento a la vegada que els indicadors que proposa Zabalza, M.(2006) són més concretes i precisos per analitzar les estratègies d'intervencions en educació familiar, podent fer un anàlisi més curós que s'adapti millor a aquest tipus de servei. Per aquest motiu, he considerat oportú triar alguns dels indicadors que proposa Zabalza, M. (2006), concretament l'equilibri entre iniciativa infantil i el disseny de la programació, l'atenció privilegiada als aspectes emocionals, l'atenció individualitzada, l'avaluació i seguiment i el treball amb les famílies i l'entorn.

Posteriorment, també es realitzarà un anàlisi sobre les tres característiques més importants que han de posseir els serveis de 0 a 6 anys: multifuncionalitat, integració i diversitat, trets que assenyala Àngel, C.(1994) fonamentant-se en Moss, P.

10. ANÀLISI

Tot seguit, es presenta l'anàlisi del servei a partir dels indicadors especificats anteriorment.

10.1. ANÀLISI GLOBAL

En aquest punt, es realitza l'anàlisi qualitatiu d'ambdós Centres Oberts en relació a les estratègies d'intervenció en educació familiar. Un únic anàlisi que engloba els dos serveis conjuntament, ja que els dos mostren alguns aspectes diferents, però en general predominen les mateixes estratègies d'intervenció.

- **L'equilibri entre iniciativa infantil i el disseny de la programació:**

Els dos Centres Oberts disposen d'un Projecte Educatiu que especifica, a grans trets, les directrius a seguir a l'hora de dissenyar la programació del curs. Una planificació prèvia que esdevé un instrument essencial per dur a terme intervencions socioeducatives ajustades a les necessitats del grup, les característiques específiques de cada infant i del seu context social. D'aquesta manera dissenyen una programació de qualitat i variada, adaptada a la diversitat i ajustada a les diferents capacitats, ja siguin físiques, psíquiques i personals, promovent a la vegada instants de reflexió i conversa, i establint canals de treball individual i grupal.

Aquests centres complementen la seva acció socioeducativa amb activitats d'iniciativa infantil i juvenil, basant aquestes actuacions en el fet que la tasca educativa es fa a partir del contacte directe amb l'usuari, el qual és part activa del centre i el protagonista de la seva educació i, per tant, l'encarregat de forjar els seus propis coneixements. Per aquest motiu, els educadors i educadores aprofiten, sempre que sigui viable, suggeriments d'activitats, converses espontànies, jocs proposats pels usuaris o conflicte sorgits, ajustant-los a la programació establerta o modificant-la per aprofitar aquestes iniciatives, ja que poden ser un moment educatiu i significatiu per l'infant o adolescent.

En definitiva, els dos Centres Oberts realitzen una planificació adaptada a les necessitats i interessos dels usuaris, però adaptant-la davant les circumstàncies de cada instant i iniciatives emergides. Per tant, com diu Gimeno, X. (1993) *“mal favor fem a la intervenció educativa si aquesta no és acompanyada d’una planificació que pugui ser ajustada a les característiques de la situació concreta”*.

Cal mencionar també, que dins del disseny de la programació es té sempre en compte el primer referent de l’infant, la seva família, i per això que es dissenyen activitats en les que les famílies s’hagin d’implicar i participar, fent que pares, mares, germans, avis, etc. cooperin i s’involucrin en la tasca socioeducativa que rep l’infant o l’adolescent usuari en el servei. Així doncs, el Centre Obert els Salesians programa diverses activitats en les que les famílies tenen un paper important, de les quals vull destacar la Setmana amb famílies. Durant aquesta setmanes els pares i mares participen de la vida del servei juntament amb els seus fills i filles, realitzant activitats, jocs, dinàmiques, tallers, formació, etc. En canvi, el Centre Infantil l’Esquirol no realitza aquesta estratègia, però sí en fa d’altres, per exemple trimestralment fan sortides a la muntanya durant un dia concret del cap de setmana, en les que estan convocades les famílies, els infants, adolescents i els professionals per gaudir d’un dia en la natura, compartint una experiència d’oci i de convivència.

Vull emfatitzar que els dos centres realitzen activitats festives en les que s’implica a les famílies, ja siguin festes tradicionals i/o proposades pel propis centre (Nadal, Castanyada, fi de curs, gimcanes, Sant Jordi, entre d’altres.). A més, no voldria deixar de mencionar que ambdós centres realitza formació adreçada a les famílies. Estratègies d’intervenció psicopedagògiques de formació que varien cada curs, ja que es programen en funció de les necessitats del grup d’usuaris i les seves famílies. Una formació necessària que permet donar un cop de mà a les famílies i en el seu paper com adults referents.

Hay que tener en cuenta todas aquellas intervenciones de educación familiar que traten de valorizar a las personas y por tanto también a los padres en situaciones de desventajas que, gracias a la participación activa y los cursos de

formación, pueden ser ayudados a retomar su responsabilidad como padres.

(Catarsi, E., 2011, P. 18)

Per últim incorporaré, que un cop s'han dut a terme les intervencions prèviament programades, els serveis estableixen un sistema d'avaluació que inclogui l'anàlisi de la planificació i la implantació, així com la de la feina educativa individual i col·lectiva, per acabar amb un recull dels punts forts i febles i les propostes de millora per propers cursos, si s'escau.

- **Atenció privilegiada als aspectes emocionals:**

Les emocions i sentiments estan presents en el dia a dia de tots els éssers humans, ja siguin infants o adults i, per tant, en el servei de Centre Obert també es manifesten situacions emocionals. Així doncs, cada servei intenta detectar les necessitats del grup i les individuals, per oferir una atenció a nivell emocional.

Aquests serveis despleguen accions envers l'educació emocional quan es considera que hi ha una situació de malestar a nivell individual, col·lectiu i/o familiar. En aquest cas els professionals estableixen contacte amb la família per pauta una atenció emocionalment privilegiada en aquest sentit.

Els conflictes que s'originen entre usuaris del propi centre obert també són moments d'atenció privilegiada per tractar aspectes emocionals. Aprofitant aquestes situacions per treballar valors de convivència, d'amistat, de pau, de respecte, de racisme i xenofòbia, entre d'altres. Una atenció que pot arribar a millorar les relacions intrapersonal i interpersonal.

- **Atenció individualitzada:**

Ambdós centres oberts, el dels Salesians i el Centre Infantil l'Esquirol, consideren convenient establir una relació educativa de qualitat amb l'usuari, ja que pensen que aquest és un aspecte fonamental i bàsic per promoure una relació de confiança, de seguretat i de positivisme. Una relació que no només implica a l'infant, sinó també a la seva família. A partir d'aquest vincle els professionals poden detectar les mancances socials, culturals, ambientals i econòmiques de la família i, així, incidir directament en

les necessitats més destacables de cada usuari. A partir d'aquesta coneixença els centres realitzen un projecte personalitzat mitjançant el treball tutorial individual i/o col·lectiu, amb la família, treballant en xarxa amb altres entitats i serveis, i la pròpia comunitat.

- **Avaluació i seguiment:**

El Centre Obert dels Salesians porta a terme un seguiment continu dels usuaris des de l'accés al servei. Aquest seguiment és del tot necessari, ja que totes les famílies usuàries d'aquest centre en concret mostren un alt risc d'exclusió social. En un primer moment els professionals realitzen una entrevista informativa inicial que permet a la família conèixer el centre, l'organització de l'espai, el cronograma i el programa educatiu, fent que aquestes siguin unes intervencions de caire estructural. A més, en aquesta trobada inicial el professional intenta conèixer al màxim el context familiar de l'infant i les característiques d'aquest. Posteriorment i un cop l'usuari s'inscriu en el Centre Obert, l'educador referent farà un seguiment continu d'aquest, realitzant entrevistes/trobades amb les famílies per compartir els canvis o millores socioeducatives de l'usuari.

El Centre Infantil l'Esquirol també realitzar intervencions estructurals a nivell familiar, ja que realitzen diferents entrevistes per situar als pares i mares sobre l'operativitat i les funcions del servei. Cal dir que també realitza entrevistes de seguiment sobre les accions socioeducatives de l'usuari, però tenint en compte que hi ha menys famílies catalogades amb l'etiqueta de risc social, el seguiment és menor. Per tant, només realitzen entrevistes de devolució durant el segon i tercer trimestre del curs i, de forma excepcional, mantenen un contacte més constant amb les famílies que són derivades des de Serveis Socials i, per aquest motiu, sí evidencien una considerable situació de risc.

És important dir que des dels dos serveis intenten que el seguiment no sigui únicament una qüestió dels educadors, els quals es dediquin merament a informar, sinó que s'han d'aprofitar les entrevistes, les trobades, les reunions i el contacte directe amb la família per treballar de forma conjunta en benefici de l'usuari.

Esto significa ayudar a la escuela y a los Servicios educativos para la primera infancia a considerar a las familias no solo como portadores de problemas, sino también como portadores de recursos capaces de cooperar en la construcción del proyecto educativo y ayudar a las familias, a menudo ocupadísimas en lo cotidiano, a asumir una lógica de cooperación pasando de la reivindicación de un derecho a la asunción de una responsabilidad respecto a un deber común, para el que es beneficioso cooperar. (Milani y Orlando Cian, 2011:506).

- Treball amb les famílies i l'entorn:

El treball amb les famílies que es porta a terme des dels Centres Oberts es realitza des de tres camps d'intervenció amb l'usuari, ja sigui infant o adolescent. Concretament, aquest tres àmbits són: l'acollida, les intervencions i desenvolupament del servei i el seguiment de l'usuari.

En primer lloc, l'acollida és l'espai en què s'alberga l'infant al servei, però també de forma indefugible a la seva família. Essent aquest el procés on s'origina la relació de la família amb el Centre Obert per poder desenvolupar un projecte socioeducatiu adaptat a l'infant i les característiques pròpies de la seva família.

En segon lloc, faré referència al treball que es realitza dia a dia en el centre, el qual correspon al desenvolupament del servei. Aquest treball quotidià que es fa amb les famílies és decisiu per fonamentar els vincle entre les diferents famílies, els usuaris directes i els propis professionals que hi treballen. Cal dir que durant el desenvolupament del curs els centres estableixen diferents formes de contacte amb les famílies; situacions programades i situacions informals. És a dir, les primeres vindrien a ser les entrevistes, trobades, formació i el treball conjunt dissenyat prèviament. Mentre que els espais informals correspondrien per exemple, a les entrades i les sortides del serveis, minsos instants que permeten establir relació directa amb totes les famílies, però especialment amb aquelles que no s'impliquen tant en el dia a dia dels serveis.

Per últim, aquest treball amb famílies en el centre obert es finalitzaria amb el seguiment, el qual ja he esmentat de forma detallada anteriorment.

Els dos centres intenten treballar de forma coordinada i compartida amb les famílies en benefici del benestar de l'usuari però no sempre ho aconsegueixen al mateix nivell, ja que hi ha famílies més implicades que d'altres. Tot i que el grau de participació i implicació és diferent curs rere curs, hem pogut corroborar que el Centre Obert dels Salesians, mostra més dificultats a l'hora de treballar amb famílies, ja que aquestes són majoritàriament famílies immigrades i els hi costa molt més participar dels serveis educatius per una qüestió principalment cultural. A més, el tema de l'idioma també dificulta aquesta interacció i, per aquest motiu, el centre ha de fer ús del servei de mediació que ofereix l'Ajuntament de Mataró. En canvi, amb aquesta recerca hem pogut detectar que el Centre Infantil l'Esquirol té un grau d'implicació familiar molt més elevat, principalment perquè les famílies són autòctones, no totes presenten una situació de risc social, no hi ha problemes d'idiomes i, en conclusió, participen de la vida del servei.

Pel que fa al treball amb l'entorn, es manifesta que el Centre Infantil l'Esquirol d'Argentona treballa conjuntament amb entitats del barri com la Comissió de Festes i l'Associació de veïns del veïnat participant d'actes festius i col·laborant amb l'Escola de Sant Miquel del Cros. En canvi, el treball que es realitza amb l'entorn més proper del Centre Obert dels Salesians és molt insignificant i pràcticament inexistent.

10.2. ANÀLISI DE LES CARACTERÍSTQUES DELS CENTRES OBERTS

Abans de començar amb aquest apartat vull recordar que *"les característiques més importants dels serveis per a nens de 0-6 anys han de ser: multifuncionalitat, integració i diversitat"* (Àngel, C., 1994). Característiques que han de tenir tots els serveis de 0-6 anys, per aquest motiu, vull avançar que aquest servei no se centra únicament en els infants de 0-6 anys, sinó que l'edat dels usuaris és molt àmplia i limitada a la vegada. Àmplia perquè acull a usuaris entre els 3 fins a 18 anys, i limitada perquè deixen de banda els infants del primer cicle d'educació infantil (0-3 anys).

- Multifuncionalitat:

Els dos Centres Oberts analitzats presenten alguns trets multifuncionals, ja que no només és un espai d'oci i lleure, sinó que realitza intervencions de caire educatiu, preventiu i social principalment. També són espais que permeten a algunes de les famílies a compatibilitzar la vida familiar amb la laboral, tot i que en la majoria de casos mostren una situació laboral precària.

- Integració:

Tal i com ja he esmentat en diverses ocasions, els dos Centres Oberts estan coordinats amb altres serveis que provenen de diferents àmbits d'actuació, des de Serveis Socials, passant per hospitals i centres de caire educatiu, entre d'altres. Per tant, un gran ventall d'institucions que es coordinen per oferir un millor servei al ciutadà.

Per altra banda, la diversitat d'infants, la integració i la inclusió és un dels trets més característics dels Centres Oberts, ja que han d'acollir infants amb característiques i situacions socioculturals diferents, però a la vegada la majoria mostra una conjuntura de risc social considerable i molt semblant. Per aquest motiu, es veuen obligats a prioritar l'accés de famílies amb aquesta situació de risc.

Per últim afegiré, que els dos Centres Oberts i aquesta tipologia de servei en general mostren una discriminació per part dels infants de 0-3 anys, ja que no solen atendre els infants d'aquesta franja d'edat.

- Diversitat:

La diversitat quantitativament parlant d'aquest tipus de servei, és molt inferior a l'oferta d'altres centres educatius de caràcter formal i no formal, perquè els Centres Oberts principalment han d'atendre els infants que es troben en situació de risc social, fet que a la vegada limita l'accés a altres famílies, infants o adolescents que voluntàriament volguessin accedir a aquesta tipologia de serveis. Per aquest motiu, la diversitat de la població que atén el centre també és restringida, ja que especialment són famílies amb un mateix perfil sociocultural.

Per tant, els infants que accedeixen als Centres Oberts són principalment derivats d'altres serveis i entitats. Concretament, tots els usuaris del Centre Obert dels Salesians són derivacions de serveis com l'Hospital de Mataró, Serveis Socials, Escoles, Instituts, Entitats i associacions culturals, etc. Cal esmentar que la demanda és tan elevada que el centre no pot encabir totes les sol·licitud. Per aquest motiu, fan una selecció dels usuaris tenint en compte, principalment, la situació de risc social a nivell familiar i el desemparament de l'infant o l'adolescent. En canvi, l'accés dels usuaris del Centre Infantil l'Esquirol es produeixen per dues vies diferenciades. Per una banda, tenen prioritat d'accés les derivacions que es produeixen des de la Regidoria de Serveis Socials del municipi d'Argentona, ja que al ser una entitat d'iniciativa pública, la gestió és municipal i és l'ajuntament, i concretament aquesta regidoria, qui té la potestat per decidir quins infants i adolescents mostren un risc social i mancances educatives. Cal dir però, que aquest últim servei ofereix l'accés a infants i adolescents de forma voluntària, ja que la població d'Argentona majoritàriament no mostra una situació de risc i, per tant, queden places bacants. Un privilegi pel centre i els seus usuaris, ja que permet que els infants i adolescents mantinguin relacions amb altres companys de característiques socioculturals i econòmiques diferents, fent que tots els usuaris s'enriqueixin d'aquesta diversitat i eviten a la vegada la creació d'un espai etiquetat com a gueto.

Pel que fa a l'horari d'aquest, s'adapta perfectament a les necessites de la població a la qual atén, ja que els dos serveis obren les portes al públic de 5 a 8 de la tarda evitant que els usuaris deambulin pels carrers. A més, disposen d'un horari flexible per dissenyar i redissenyar el programa educatiu, realitzar les reunions d'equip i les entrevistes amb les famílies.

11. CONCLUSIONS

Vull concloure el meu treball reafirmant la idea que la família és el principal agent socialitzador i educatiu dels infants, ja que les relacions socials d'un nen o nena s'inicien des de què aquest arriba al món, a partir de vincles que s'arrelen amb la pròpia família, garantint la supervivència del nen i establint les primeres relacions interpersonals. Amb aquesta socialització primària, l'infant desenvolupa la seva individualitat a partir de les experiències viscudes en el seu context familiar.

Tenint en compte la forta influència de la família en la vida de l'infant, considero del tot necessari donar una educació no només centrada en l'infant, sinó una formació que amplii la seva visió. És a dir, una educació familiar, ja que com indica Catarsi, E. (2011) *“el trabajo con los padres mejora también los resultados del niño, pues desarrolla su autonomía y crecimiento en su conjunto”*. Per aquesta raó, es detecta la necessitat d'establir vies de comunicació adients entre professionals i famílies de manera que s'adopti una posició activa i equilibrada, fent d'aquesta

una relación paritaria, fundada en la convicción de que, fundamentalmente, el objetivo es común (hacer que el niño viva de forma satisfactoria, y con resultados positivos, su experiencia escolar), y que para conseguir este objetivo es importante que cada uno de ellos desarrolle su parte, pero también que cada uno lo haga en relación con el otro. (Petter, 1998: 174)

Davant d'aquestes afirmacions trobo primordial que els diferents serveis d'atenció a al infància tinguin present a la família i les seves característiques socials, culturals i econòmiques. Però a més, els Centres Oberts han de mostrar especial atenció a les famílies que evidencien una situació de risc, ja que com apunta la FEDAIA (2012), l'estat de precarietat pot derivar en complicacions per poder tenir cura dels fills i/o filles, provocant de forma involuntària que aquests acabin tenint mancances de necessitats bàsiques i menys oportunitats en l'educació i l'oci, abocant-los en un major risc de fracàs escolar, el qual repercutirà en el seu futur amb problemes d'inserció laboral.

Així doncs, amb la realització d'aquesta investigació considero primordial destacar que els serveis per a la infància són un dret que hem de garantir, mantenir, potenciar i ampliar, si s'escau. Mostrant aquest serveis les tres grans característiques que indica Àngel, C. (1994); multifuncionalitat, integració i diversitat. Dins d'aquest gran ventall de serveis no hi pot mancar el de Centre Obert, ja que després de fer la investigació he pogut descobrir que ofereixen una alternativa per millorar la vida dels seus usuaris, perquè posseeixen diversos recursos psicopedagògics, estructurals i socioeducatius per evitar el desemparament i la situació de risc dels seus usuaris, ja que aquests són espais que acullen principalment a infants i adolescents en situació de risc social, concedint-los un emplaçament de convivència, de relació, d'educació i d'oci on els nens i nenes poden estar durant les tardes i/o migdies evitant la deambulació pels carrers i el fracàs escolar. A la vegada, són serveis que faciliten la conciliació laboral dels pares i mares, atorguen suport emocional i psicològic si es considera necessari, realitzen tasques de formació familiar i, cal accentuar especialment, que els Centres Oberts realitzen projectes individualitzats per famílies i infants amb la finalitat de millorar la seva situació.

Per concloure, agregaré que considero que el paper principal de qualsevol Centre Obert és el d'oferir suport i complementar la funció de la família i el col·legi, intentant arribar a on aquests no ho aconsegueixen, duent a terme una formació per a la vida, sempre tenint en compte que l'atenció a la infància ha de ser una tasca compartida, ja que com expressa Jackson, J. *“Un sistema escolar que no tenga a los padres como cimienta es igual a una cubeta con un agujero en el fondo.”*

12. CONSIDERACIONS FINALS

Són diverses les consideracions finals que sorgeixen d'aquest document. Consideracions generals que intentaré que plasmin el procés de realització del treball, el qual va ser proposat i encarregat pel Doctor Xavier Gimeno Soria del Departament de Pedagogia Aplicada de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). Un treball de fi de grau que a nivell personal i professional ha suposat un gran esforç per diferents motius. Per una banda, calia implicar a un servei d'atenció a la infància concret, els Centres Oberts esmentats al llarg d'aquest informe, i fer una recerca sobre les diferents estratègies d'intervenció en educació familiar. Una investigació que he pogut fer gràcies a la col·laboració dels serveis i a la meva pròpia implicació i participació, assistint constantment i durant un període de temps determinat als dos centres triats. A més, he hagut de fer entrevistes amb les coordinadores i educadores dels serveis i el posterior buidatge d'aquestes, per després fer el catàleg conjunt de les estratègies d'intervenció, l'anàlisi qualitatiu dels centres i el present treball escrit. Per altra banda, ha calgut fer una recerca teòrica sobre l'educació familiar i les tipologies de serveis d'atenció a la infància, però gràcies a l'assessorament del tutor hem pogut aconseguir bibliografia relacionada amb el tema que ens ocupa, però a la vegada haig d'informar que m'ha resultat una mica més difícil trobar bibliografia centrada únicament en els Centres Oberts.

Així doncs, durant el transcurs d'aquest treball he patit moments de dubtes, de confusions, d'inseguretat, de dificultats i de temps. Un temps que de forma inevitable passava i se'm tirava a sobre sense deixar treva. Tot i aquests inconvenients, un cop finalitzada la tasca gestada, puc afirmar que em sento satisfeta, ja que tots i cadascun dels moments viscuts als llarg del procés m'han enriquit omplint una mica més la meva motxilla d'aprenentatges, aportant-me creixements a nivell professional i personal. Aprenentatges compartits en algun moment amb les meves companyes; la meva estimada amiga Teresa, la desconeguda Marina, la somrient Laura i, inclús a un nivell més inferior, la tímida Aïda, la qual ens va fer unes petites aportacions sobre el seu treball sobre Pedagogia Sistèmica. Però a més, han participat d'aquest enriquiment les companyes del curs anterior, la Núria Quirante, la Cristina Reche i la Joana Marquilles,

deixant-nos d'herència el catàleg d'estratègies iniciat i les pautes a seguir per continuar-lo.

Per concloure, vull realçar i reiterar que aquest treball ha resultat del tot enriquidor, tant pel que fa formació professional i personal que comporta, com per la relació que he establert amb les diferents persones que han participat d'alguna forma o d'altra d'aquest. Persones que espero trobar-me en algun altre moment al llarg d'aquest fascinant camí anomenat vida.

13. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Àngel, C. (1994) *Tipologia de serveis*. A: Diversos autors. *Temes d'Infància. Educar de 0 a 6 anys*. Vol. I. Barcelona: Associació de mestres Rosa Sensat (p.17-27)
- Àngel, C. (2004) *Visió panoràmica de l'atenció educativa a la petita infància dins un marc Europeu*. Barcelona: Departament de Psicologia Bàsica, Evolutiva i de l'Educació. Universitat Autònoma de Barcelona (p.1-27)
- Bermejo, J.C. i Carabias, R. (1998). *Relación de ayuda y enfermería: Material de trabajo*. Santander: Sal Terrae
- Catarsi, E. (2011) *Pedagogía de la Familia*. Barcelona. Octaedro
- Departament de la presidència. *LLEI 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència*. Barcelona: Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya. Número 5641 – 2.6.2010
- Departament de la presidència. *DECRET 284/1996, de 23 de juliol, de regulació del Sistema Català de Serveis Socials*. Barcelona: Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya. Número 2237- 31.7.1996
- Departament de la presidència. *DECRET 338/1986, de 18 de novembre, de regulació de l'atenció a la infància i adolescència amb alt risc social*. Barcelona: Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya. Número 780-19.12.1986
- Departament de Benestar i Família. *DECRET 27/2003, de 21 de gener, de l'atenció social primària*. Barcelona: Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya. Número 3815- 5.2.2003

- Departament de la presidència. *DECRET 176/2000, de 15 de maig, de modificació del Decret 284/1996, de 23 de juliol, de regulació del Sistema Català de Serveis Socials*. Barcelona: Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya. Número 3148 – 26.5.2000
- Departament de benestar social i família. “*Els Centres Oberts per a infants i adolescents*”, de la Generalitat de Catalunya. Recuperat el dia 2 de maig del 2014 des de:
<http://www20.gencat.cat/portal/site/bsf/menuitem.f39cb0a684ba07b43f6c8910b0c0e1a0/?vgnnextoid=4edda30645666210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=4edda30645666210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>
- Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i l'Adolescència, Comissió de Centres Oberts (2012). *Definició de Centre Obert amb criteris de qualitat*.
http://www.fedaia.org/sites/fedaia/files/uploads/101001_llibret_model_centres_oberts_fedaia.pdf
- Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i l'Adolescència. “*Construïm un futur per a la infància*”, de la Federació d'Entitats d'Atenció i d'educació a la Infància i Adolescència. Recuperat el dia 2 de maig del 2014 des de: <http://www.fedaia.org/>
- Gimeno, X. (1993). Les unitats de programació. *Revista Infància. Educar de 0-6*. 5-8.
- V.V.A.A. *Enseñar y aprender*. Editorial: Sirpus. Panamericana.
- Zabalza, M.A. (1996) *Calidad en la Educación Infantil*. Madrid: Narcea. *Capítol 3: Los diez aspectos claves de una Educación Infantil de calidad*. (p. 49-61)

14. ANNEX

14.1. CATÀLEG D'INTERVENCIÓ EN EDUCACIÓ FAMILIAR

- [Catàleg d'intervenció en Educació familiar](#)

14.2. BASE DE DADES

- [Access Base de dades.](#)